

eieren for hans Eiendom i Fæstegodset, ikke kan tilkomme ham det hele Beløb, som denne Eiendom ved offentlig Auction kan udbringes til, naar den sælges som fri Eiendom. Værdien af den Eiendommen hidtil paahvilende Fæsteservitut, som Regjeringen har ansat til en Tjerdedeel, har Regjeringen meget mere forlangt skulde indbetales i Statskassen. Men nu siger man: „Hvorfor vil man saa ikke lade dette Beløb forblive i Statskassen. Det er fuldkomment rigtigt, at der ingen Eier er til det, og at Godseieren navnlig ikke er Eier af det; men, da det betales for at vinde den større Frihed for Jorden, lad saa Statskassen beholde det“. Jeg formener imidlertid, at man herved ikke kan see aldeles bort fra den tidligere Lovgivning og fra hele den historiske Udvikling, som har fundet Sted her i Landet; man kan ikke see bort fra Fæstebondestanden, om jeg tør blive ved at benytte dette Udtryk. Jeg veed meget vel, at, skjøndt det er paalagt Godseierne at fæste deres fæstepligtige Jord bort, saa er det slet ikke foreskrevet Godseierne, til hvem de skulle fæste den bort, og at de altsaa kunne fæste den bort til Hvemsomhelst, altsaa til enhver Mand udenfor den egentlige Bondestand. Men Factum er dog, at i Virkeligheden er det overveiende Fleertal af dem, der have Fæstebondesteder, altid Medlemmer af Bondestanden, og der er efter min Mening, paa ganske saa Undtagelser nær, heller ikke Andre end netop Medlemmerne af denne Stand, som kunne fæste disse Steder, idet Folk udenfor Bondestanden ikke kunne leve af dem. Der er altsaa aabnet Medlemmerne af denne Stand, og det lovmæssig, en Afgang til fortrinnsvis at komme i Besiddelse af de paagældende Steder paa saadanne Vilkaar, som Godseierne maatte opstille, men det synes mig da ogsaa naturligt, at man lader Bederlaget for Stedernes Frigjørelse, saavidt muligt, tilfalde denne Stand. Jeg skal indrømme, at det vilde være langt mere correct, naar man kunde lade dette Beløb tilfalde den samlede Stand, men denne Stand eksisterer jo ikke nu; de Bestræbelser, som ere gaaede ud paa at fremme Fæstets Overgang til Selveiendom, have bevirket, at Bondestanden som Stand tildeels er ophørt og endnu mere

maa ophøre. Jeg kan saaledes ikke see nogen Mulighed for at finde en saa strengt begrændset Anvendelse af det omhandlede Beløb, som man i og for sig kunde ansee for ønskeligt. Men hvad ligger saa nærmere end at lade det tilflyde de Individer, der nu staae som de nærmeste Repræsentanter for Standen? Vrede Medlemmer ville jo iøvrigt have bemærket, at Regjeringens Udtalelse i saa Henseende ingenlunde gaaer saa langt som Lovforslagets. Den har indskrænket sig til at udtale, at Beløbet skulde tilfalde Fæsternes Efterladte i Almindelighed, forbeholdende sig, ifald et Lovforslag som det her foreslaaede eller et andet Lovforslag i samme Retning skulde blive fremmet videre, da efter nærmere Overveielse at bestemme, hvorledes Beløbet skulde fordeles imellem de Efterladte. Der blev igaar af en Tale med Hensyn til Anvendelsen af den omtalte Dvotadeel af det borsolgte Godsets Værdi yttret, at det var besynderligt at paalægge de nuværende Eiere af det tilbageværende Fæstegods at udrede en saadan Dvotadeel, medens tidligere Eiere, som have afhændet, ere blevne frie derfor, og at det var besynderligt at tillægge de Fæstere, der nu sidde paa Gaardene, eller deres Efterladte denne Dvotadeel, naar man ikke har sørget for, at de tidligere Fæstere, som have erhvervet deres Fæstesteder, have faaet et lignende Beløb. Denne Anskuelse hviler imidlertid, troer jeg, paa et fuldstændigt Ubeskjendtskab til de factiske Forhold. Jeg troer, at man, idet man nu bestemmer, at en Godseier skal betale en Tjerdedeel af Fæstegaardens Salgsværdi ved den offentlige Auction for at frigjøre den for Fæstetvangen, trygt tør paastaae, at alle de Godseiere, der hidtil have solgt, ogsaa have udredet en saadan Tjerdedeel fuldt og vel; og hvem Andre er denne Tjerdedeel kommen tilgode end netop Fæsterne paa de Steder, der saaledes ere solgte, eller deres Efterladte. — Jeg troer saaledes, at der er fuldkommen god Overensstemmelse tilstede i saa Henseende. Det har derhos været Regjeringens Tanke — idet dens Program gik ud paa, at Frigjørelsen af Jorden kunde finde Sted deels som gammel Selveierjord og deels som Hovedgaardsjord, saaledes at der derfor skulde betales et forskjelligt Afsløsningsbeløb —, at der kunde ind-